

**Stichting
Apeldoornse
Monumenten**

SAM Jaarboek 2026

Met een terugblik op 2025

De SAM draait goed

INHOUDSOPGAVE

	pagina
Voorwoord	3
De kern van SAM	4-5
Bestuurszaken	6-9
SAM in de schijnwerpers	10-11
Onmisbare mensen	12-13
Het werk	14-35
Publicaties en financiën	36-37
Oproep voor Vrienden	38
Colofon	39

VOORWOORD

De Stichting Apeldoornse Monumenten krijgt geregeld de vraag van onze Vrienden, gemeenteraadsleden of journalisten en anderen: Waar houden wij ons mee bezig en wat willen we daarmee bereiken? Het korte antwoord is dat we gebouwd erfgoed in haar natuurlijke omgeving willen beschermen, herstellen en onder de aandacht brengen, om Apeldoorn mooier te maken en meer bewust van het bijzondere erfgoed in onze gemeente. In dit boekje gaan we daar dieper op in en geven u met plezier een overzicht van onze activiteiten en resultaten in 2025, met natuurlijk een doorkijkje naar 2026.

In elk geval kijkt de SAM terug op 2025 als een jaar met veel succesvolle activiteiten en nieuwe initiatieven die hopelijk in 2026 tot resultaat komen. Ons succes is uw

succes, dankzij alle vrijwilligers, vrienden en erflaters. Wij hopen dat Apeldoorn u net zo dankbaar is als wij, bestuurders van de SAM, dat zijn.

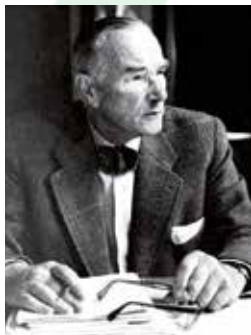
Josée Hulshof,

voorzitter Stichting Apeldoornse Monumenten

WAT IS DE KERN VAN DE SAM?

Voortdurend zijn we in gesprek met de gemeente en monumenteigenaren om bedreigd erfgoed veilig te stellen. Dat doen we door aandacht te vragen voor onderhoud, cursussen te geven over verduurzaming van monumenten, en aan te dringen op aanwijzing tot monument waar dat kansrijk is.

Zo zijn we verguld met de aanwijzing tot beschermd erfgoed van zes woonhuizen ontworpen door Henk Wegerif. Herstel van gebouwd erfgoed kwam afgelopen jaar tot bekroning bij het in werking stellen van twee gerestaureerde windmolens in Wenum Wiesel (gemeentelijke monumenten) en de onthulling van teruggebrachte details in twee

rijksmonumentale bruggen in De Parken. We zullen u niet vermoeien met alle administratieve en financiële details die daarbij geregeld moesten worden, maar voor een vrijwilligersorganisatie als de SAM is het een behoorlijke klus!

Herstel kunnen we tegenwoordig niet meer los zien van herbestemming. Daarom vinden er binnen onze Stichting en met anderen indringende discussies plaats over hoe ver je kunt gaan bij herbestemming van historische panden, zonder de monumentale waarde te zeer aan te tasten. Dit speelt bij-

voorbeeld bij de herbestemming van De Hertzberger (Centraal Beheer-gebouw), de voormalige fietsenstalling aan de Marktstraat en in het gebied rond de Veldhuisstraat. We proberen

Het Hertzbergerpark

onze zienswijze uit te dragen in de gemeenteraad, onder betrokken bewoners en bij de eigenaren, en zijn blij met telefoontjes van journalisten die navraag doen over onze standpunten en activiteiten. Wij hebben en nemen een actieve rol als pleitbezorger van behoud, en als verbinder die werkt aan draagvlak en betrokkenheid. In het komende jaar zal de SAM dit, in nauwe samenwerking met de gemeente, verder vormgeven.

De voormalige fietsenstalling aan de Marktstraat is tot eind oktober 'La Bizotterie'. Daarna volgt hopelijk een metamorfose tot een fraai en groen stukje binnenstad

BESTUURSZAKEN

Samenstelling bestuur

Het bestuur van de Stichting Apeldoornse Monumenten onderging in 2025 een aantal veranderingen. We namen afscheid van Ed van Gent en Esmée Manubulu. Ed is voor ons Apeldoorns erfgoed van onschatbare waarde, niet alleen in zijn tijd als bestuurslid van de SAM, maar ook al daarvoor. Elders in dit boekje leest u zijn beschouwing over stedenbouw - zijn vak - en de relatie met erfgoed. Gelukkig blijft hij beschikbaar als adviseur.

Datzelfde geldt voor Esmée. Haar bestuurstaken lagen met name op het vlak van social media en de link met jongere Vrienden. Onder haar leiding is dan ook de website aangepakt en zijn onze socials nieuw leven ingeblazen. Haar inzet als bestuurslid liet zich niet meer rijmen met haar drukke werk als collectiebeheerder en restaurator van papier, maar wij kunnen een beroep op haar blijven doen voor het onderhoud van onze website en de social media.

Per 1 januari 2026 bestaat het bestuur uit:

Josée Hulshof - voorzitter

Bestuurslid sinds 2019, aanvankelijk als gedelegeerd bestuurder SAM-Erfgoed. Sinds juli 2021 is zij voorzitter van de SAM-holding. Al in 2015 werkte Josée mee aan de Open Monumentendagen door het openstellen van haar huis Villa Halve Maan, een Rijksmonument van Chris Wegerif uit 1917.

Inez Overweel - secretaris

Inez is sinds 1 januari 2024 bestuurslid. Zij was werkzaam als leidinggevende in de sector finance en control, en is sinds enkele jaren bewoner van Apeldoorn. Via de Open Monumentendagen is Inez betrokken geraakt bij de SAM.

Willem Beumer - penningmeester

Bestuurslid sinds 2019. Hij is een geboren Apeldoornse en was als belastingadviseur leidinggevend directeur van een belastingadviesbureau.

Erik Rinia - algemeen bestuurslid

Bestuurslid sinds 2024. Hij is architectuur- en stedenbouwkundig historicus, en werkt als adviseur erfgoed bij Het Oversticht. Doordat Erik in 2023 jurylid van de SAM-restauratieprijs was, raakte hij betrokken bij de SAM.

Herma van Eijk - communicatie/evenementen

Bestuurslid sinds 2024. Opgeleid als journalist werkte zij de laatste 15 jaar tot aan haar pensioen als communicatie-adviseur bij de Veiligheidsregio Noord- en Oost- Gelderland.

Samenwerkingen

De SAM is gelukkig niet de enige organisatie die zich bekommert om ons erfgoed. Wij werken onder andere nauw samen met het Erfgoedplatform Apeldoorn (EPA) en de gemeente. Daarnaast zijn we in 2026 lid geworden van de Coöperatie Erfgoed Gelderland.

EPA

Bij het Erfgoedplatform Apeldoorn zijn 26 organisaties aangesloten. De SAM is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur, dat negenmaal per jaar overlegt. Ook hebben we zitting in de Deelnemersraad, die vijfmaal per jaar bij elkaar komt. Voor meer informatie over het EPA: <https://www.erfgoedplatformapeldoorn.nl/>

Gemeente Apeldoorn

Viermaal per jaar overlegt het bestuur op ambtelijk niveau met de afdeling Cultuurhistorie. Daarin wordt informeel gesproken over de lopende zaken en ontwikkelingen. Daarnaast is er regelmatig overleg met de wethouder voor volkshuisvesting, cultuur en ruimtelijke ordening over de actuele onderwerpen die de SAM raken. Dit overleg voeren we samen met het EPA.

Wij volgen uiteraard de gemeentelijke politiek nauw. Als er onderwerpen op de gemeentelijke agenda staan die ons raken, dan vraagt de SAM spreektijd aan op de Politieke Markt Apeldoorn (PMA).

Voorzitter Josée Hulshof spreekt in op de PMA waar de ontwikkelingen rondom het gebouw van Centraal Beheer behandeld worden

De fresco's in de kerk van Beekbergen

Uw vragen en verzoeken aan de SAM

Regelmatig krijgen we tips binnen of stelt iemand een vraag aan de SAM, over de dreiging van sloop van een monument, een nog onontdekt pareltje, een interessante ontwikkeling op erfgoedgebied, of ondersteuning bij een verzoek tot monumentale bescherming van een gebouw of een buurt. Voor al die tips en verzoeken zijn we u dankbaar, daarmee weten wij beter wat er leeft. Alle tips en vragen krijgen binnen een paar dagen een antwoord van de SAM. Dit blijkt in een behoefte te voorzien, zoals blijkt uit de dankbare reacties die wij vaak krijgen.

Meestal gaat ons antwoord over hoe iets aangepakt kan worden, wat de procedures en stappen zijn en welke instantie of persoon daarbij benaderd kan worden. Voorbeelden daarvan zijn de fresco's in de kerk van Beekbergen, de monumentale schuur op het landgoed De Ploeg, of mogelijkheden tot aanwijzing als beschermd stadsgezicht van een buurt in Ugchelen. Tips over onontdekte pareltjes of hervonden monumentale kunstwerken zijn de kers op de taart. Wij gaan hier achteraan en komen zo tot boeiende vondsten, zoals bijvoorbeeld het hervonden glas-in-loodraam met de adelaar van Apeldoorn die de SAM kon ophalen uit Friesland, zie elders in dit Jaarboek.

We kunnen echter niet op alle suggesties ingaan. Soms hebben we daar de capaciteit niet voor, soms zijn we niet bevoegd of valt het buiten de doelstellingen van de SAM, of is het aangedragen probleem individueel van aard. Ook zijn er ontwikkelingen waar we geen actieve bemoeienis mee hebben, maar die we wel nauwgezet volgen, bijvoorbeeld bij het schip De Hermina in het Kanaal.

Blijf uw suggesties en vragen met ons delen: u bent onze oren en ogen!

**Stichting
Apeldoornse
Monumenten**

Stichting Apeldoornse Monumenten
Roggestraat 44
7311 CD Apeldoorn

SAM IN DE SCHIJNWERPERS

Afgelopen september was de gemeente Apeldoorn gaststad van de jaarlijkse landelijke bijeenkomst van de Federatie Gemeentelijke Monumentenzorg (FGM). Hier bespreken gemeenteambtenaren cultuurhistorie en monumentenzorg uit het hele land ervaringen en ontwikkelingen. Wat een eervolle verrassing dat onze voorzitter in gesprek mocht met dit belangrijke gezelschap over hoe de SAM en de gemeente Apeldoorn met elkaar omgaan.

Landelijke bijeenkomst van de Federatie Gemeentelijke Monumentenzorg (FGM)

Aan de orde kwam wat wij zoal doen ter bescherming, herstel en herbestemming, en aandacht vragen voor het waardevolle gebouwde erfgoed in onze gemeente. Wellicht het interessantste onderdeel was hoe de SAM en de gemeentelijke afdeling cultuurhistorie een manier van samenwerken hebben gevonden waarin we elkaar proberen aan te vullen en te versterken, met respect voor elkaars mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Meestal hebben we gelijkgerichte belangen, maar ook als dat niet het geval is, komen we er altijd wel uit. De discussie die ontstond met de vertegenwoordigers van gemeenten elders uit het land was stimulerend voor alle aanwezigen. De voorzitter van de FGM (van de gemeente Amsterdam) sloot de sessie af met: “Wij wensen alle gemeenten een SAM toe”. Een groot compliment!

Vlak daarna, in oktober, mocht de SAM de formele openingshandeling verrichten van het minimuseum in de buskiosk die mede door de inspanningen van de SAM gered werd. Dit wachthuisje van de Apeldoornse busdienst uit de jaren 1920 stond destijds aan de Kerklaan ter hoogte van de Paslaan. Na het ter ziele gaan van de busdienst en tijdelijke plaatsing van de kiosk in de gemeentewerf,

Formele opening van het minimuseum in de buskiosk

werd de kiosk in 1953 naar de bossen van Berg en Bos verplaatst, ten prooi aan overwoekering en verval. In samenwerking tussen de SAM en de gemeente Apeldoorn, werd de kiosk in 2013 gered uit het bos en verplaatst naar het terrein van de Stichting Veteraan Autobussen (SVA). Daar werd het door vrijwilligers gerestaureerd. In 2017 werd het eigendom overgedragen aan de SVA. Na de verhuizing van de SVA naar Loenen, is de kiosk ingericht als museum van historische voorwerpen van de Veluwe Autobus Dienst (VAD). De opening van dit mini-museum van VAD-voorwerpen in dit wachthuisje trok veel belangstelling.

Het minimuseum en de oude autobussen zijn elke dinsdag en woensdag kosteloos te bezoeken tussen 10:00 en 16:00 uur en op afspraak.

Vrijwillige buschauffeurs en monteurs geven graag uitleg over wat er te zien is. Adres:
Veldhuizen 3 – Hal 14, 7371 GM Loenen
Telefoon: 0653554690

busverhuur@sva-regio-oost.nl
<https://sva-regio-oost.nl/>

1930 op de hoek Kerklaan/Paslaan

ONMISBARE MENSEN

Koninklijke onderscheiding voor Hans van de Water

Hoe eervol voor ons voormalige bestuurslid Hans van de Water dat burgemeester Ton Heerts hem op 25 april 2025 een 'lintje' uitreikte. Onze burgemeester prees zijn inzet gedurende meer dan 12 jaar (van 2010 tot 2022) voor onder andere de organisatie van de Open Monumentendagen, het jaarlijkse festijn waarbij bekende en onbekende monumenten de deuren openen voor het grote publiek.

Tijdens een afterparty in Het Achterom werd Hans nog eens terecht in het zonnetje gezet

Met zijn onovertroffen kennis van Apeldoorn en omliggende dorpen en zijn uitgebreide netwerk kreeg hij het voor elkaar om steeds weer een origineel programma in elkaar te zetten, toestemming te krijgen van monumenteigenaren en een legertje vrijwilligers op de been te brengen. Daarmee werd de OMD ieder jaar weer tot een van de meest bezochte evenementen in Apeldoorn. Ook roemde de burgemeester Hans' inzet als bestuurder van de SAM (ook ruim 12 jaar), waarbij Heerts ook vermeldde dat de voorstellen van de SAM bij gelegenheid uitgebreid aan de orde komen ten stadhuize. Daarnaast bedankte de burgemeester Hans voor zijn inzet bij het Apeldoorns Gidsencollectief, de Stichting Röntgen Apeldoorn, en bij diverse historische onderzoeken in Apeldoorn.

Hans was verguld met deze welverdiende erkenning en benoeming tot Lid in de Orde van Oranje Nassau!

Ed van Gent afgezwaaid

We kunnen hem met recht 'mister SAM' noemen: Ed van Gent. Wandelend geheugen, schrijver, initiator, projectleider ... dat alles is op hem van toepassing, maar na ruim 5 jaar als bestuurslid nam hij op 4 november afscheid. Zijn kennis en ervaring was van grote waarde voor de diverse projec-

ten waarvoor de SAM zich inspant. Gelukkig blijft hij adviseur. Bovendien is hij nog volop betrokken bij het nieuwe boek in de serie 'Wijk in Beeld' over De Maten, dat in de loop van 2026 door de SAM uitgebracht wordt. Bij zijn afscheid vatte hij zijn belangstelling voor ons erfgoed en zijn SAM-tijd als volgt samen:

"Geschiedenis was mijn favoriete schoolvak, plus bezoeken aan musea, kerken en kastelen en de uitleg van mijn vader daarbij. En dan waren er ook de verhalen over het 'andere' Rotterdam, dat niet meer bestond. Mijn ambitie begon dan ook met de wederopbouw in Rotterdam, fascinerend! Dus dat werd een opleiding bouwkunde aan de HTS in Rotterdam, later gevolgd door de masterstudie Stedebouw aan de Academie van bouwkunst. Daarnaast was er ook mijn liefde voor natuur en landschap, gevoed door mijn fascinatie voor kaarten. Een kaart leest voor mij als een boek."

"Mijn belangstelling voor erfgoed is een logisch gevolg van het feit dat stedebouw niet alleen met nieuwbouw te maken heeft. Eigenlijk gaat ons vak over alles wat de inrichting van de openbare ruimte betreft: landschap, agrarische bedrijven, wonen, natuur en parkinrichting, grootschalige infrastructuur als spoorlijnen, gebouwen en (inpassing van) monumenten. Ruimte maken, maar ook ruimte laten."

Ed van Gent

Eigenlijk is stedebouw op zichzelf onzichtbaar; dat doen andere disciplines. Bouwen is een culturele daad waarin de mens zijn identiteit en wooncultuur vormgeeft. In die zin vind ik het jammer dat elementen als detail, materialen, constructies en waardering voor ambacht in de loop van de tijd verwaterd zijn tot een spel van gesloten wanden en glasvlakken."

"Ik pleit voor het behoud van de eigenheid van Apeldoorn als een typisch 19e-eeuwse villastad, koester dat!"

HET WERK

Het werk van de SAM is een mix van praten en handelen. Het praten zit hem in overleggen met onder andere gemeente, andere erfgoedinstanties en monumenteigenaren, maar gelukkig kunnen we ook regelmatig daadwerkelijk aan de slag. Hierna leest u met welke projecten we in het afgelopen jaar bezig zijn geweest. En ja, soms betekent dat praten, en soms de handen uit de mouwen steken. Ons doel daarbij is altijd iedereen laten genieten van onze Apeldoornse monumenten en andere parels.

Bruggen in De Parken opgefleurd

Op 9 juli was het om kwart over tien 's avonds donker genoeg om te zien hoe de nieuwe lantaarn op de brug aan de Gen. Van Heutszlaan - tussen Wilhelminapark en Verzetsstrijderspark - zijn werk doet. Burgemeester Ton Heerts stak op dat tijdstip de in oude luister herstellde lantaarn aan. Even later werd ook de Bloemenbrug aan het Oranjepark - aan de kant van de Regentesselaan - heropend.

Van links naar rechts: voorzitter Josée Hulshof, projectleider Ed van Gent, burgemeester Ton Heerts

Werkwijze

Samen met de gemeente en vrijwilligers is die klus geklaard. Dat betekende onder andere archief- en technisch onderzoek, financiering en subsidieverwerving, wat resulteerde in vier historisch verantwoorde bloembakken/vazen voor de Regentesselaanbrug, en een nieuwe lantaarn en zitbank voor de Van Heutszlaanbrug, mede met dank aan de SAM-donateur die een gulle gift specifiek voor dit project beschikbaar stelde. Architect Herman van Essen maakte de nieuwe ontwerpen voor de vazen en de bank, gebaseerd op foto's en Ansichtkaarten uit het begin van de vorige eeuw, toen de brug net was opgeleverd.

Pech

De vazen op de Bloemenbrug waren al eerder geplaatst, maar door vandalen vrijwel meteen losgerukt. Gelukkig werden ze teruggevonden, en opnieuw - steviger - bevestigd. De vernieling leverde veel media-aandacht en publiek onbegrip op. Verder dreigde er nog een probleem te ont-

De Bloemenbrug in voorbije tijden

staan vanwege de nieuwe vleermuisrichtlijn, die aangeeft dat kunstlicht geen hinder mag opleveren voor mogelijk aanwezige vleermuizen. Gelukkig voldoet de lantaarn inmiddels aan alle eisen.

Kijken waar niemand komt: Het werk van een Monumentenwachter

De Monumentenwacht heeft zo'n 300 Apeldoornse monumenten en beeldbepalende panden onder haar hoede. Dat zijn de meest uiteenlopende objecten: woningen, boerderijen, kerken, molens, begraafplaatsen en ook hun kleinste object: de Heldringput in Hoenderloo. Het doel van de Monumentenwacht is 'het voorkomen van verval bij monumenten door preventief en doelmatig onderhoud'. Wilfred Mengerink is één van de 'Monumentenwachters':

"Ik ben opgeleid als timmerman, meteen al in de richting van restauratie. Mijn werkzame leven begon dan ook bij bouwbedrijven die in restauratie gespecialiseerd zijn, en inmiddels werk ik al meer dan 20 jaar bij de stichting Monumentenwacht Gelderland in het rayon zuidwest Veluwe. We inspecteren ook voor het Gelders Landschap en Natuurmonumenten. Daarnaast werken we veel samen met het Gelders restauratiecentrum, het Gelders Genootschap en de Provincie. Mijn specialisaties liggen bij metselwerk, glas en (pannen)daken, maar natuurlijk moet ik ook over andere aspecten kunnen adviseren. We komen vrijwel overal en werken letterlijk van hoog tot laag."

Inspectie van de situatie onder de Parkenbruggen

Abonnement

“Eigenaren of beheerders van een monument kunnen ons eenmalig inschakelen voor een inventarisatie van de bouwkundige staat van hun pand. Daarvan maken we een onafhankelijk rapport, inclusief onderhoudsadviezen. Maar veel eigenaren sluiten een abonnement af. Dan komen we eenmaal per jaar of per twee jaar inspecteren. Soms doen we kleine aanpassingen meteen zelf, zoals een dakpan vervangen of een goot schoonmaken.

Het belangrijkste is samen een plan maken van wat er de komende jaren aan onderhoud zit aan te komen. Daarmee kan de eigenaar zijn financiële plan inrichten.”

Het werk

“In Apeldoorn inspecteren we vooral 19e en 20e-eeuwse villa’s, maar bijvoorbeeld ook de kerk in Beekbergen met zijn prachtige fresco’s. In 2025 heb ik onder andere het metselwerk van de Parkenbruggen geïnspecteerd, en een collega van mij checkte

Wilfred aan het werk in het Loenense Huis Ter Horst, in de gemeente Apeldoorn het grootste inspectie-object van de Monumentenwacht

een van de nieuwe windmotoren in Wenum Wiesel. Voor molens hebben we namelijk ook gespecialiseerde medewerkers, die zelf molenaar zijn. Naast mijn functie als Monumentenwachter geef ik ook een dag per week les bij het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen in Amersfoort. En daarnaast verzorg ik lezingen, workshops en cursussen, zoals ‘monumentenonderhoud voor huizenbewoners’, die de SAM mede organiseerde.”

Veilig

“Het werk is de afgelopen jaren veranderd, vooral wat veiligheid betreft. Vroeger gingen we zelfs ‘abseilen’, maar dat is groten- deels van de baan. We zetten nu veel vaker drones in, alleen daarmee kun je bijvoorbeeld niet onder de dakpannen kijken. Als het veilig kan, gebruiken we een ladder. Dat ziet er soms best spannend uit. Een mooi gebaar was dan ook het kaarsje dat een gelovige bezoeker van de kerk, waaraan we bezig waren, voor ons opstak. Die klus hebben we zonder ongelukken geklaard!”

Eén ding wil Wilfred zeker nog kwijt: “Mensen denken soms dat wij meldplicht hebben als wij iets zien dat niet volgens de regels is gerestaureerd. Dat is zeker niet het geval. We willen juist zoveel mogelijk mensen helpen met het weer in goede staat brengen van hun bezit, dus schakel ons op tijd in.”

Informatie over de Monumentenwacht op:

<https://monumentenwacht.nl>

Windmotoren in Wenum Wiesel

BESCHERMING ZES PANDEN VAN HENK WEGERIF GELUKT

In 2022 zijn we al begonnen met een poging om een beschermde status te verkrijgen voor alle woonhuizen die in Apeldoorn ontworpen zijn door Henk Wegerif. De Apeldoornse architect (1888-1963) werd in het begin van de 20ste eeuw landelijk bekend, vooral vanwege de vele villa's die hij ontwierp. Met hulp van Wegerifkenner Hubert Thomas en de gemeente kregen we in beeld welke woningen al beschermd zijn, welke ontwerpen nooit zijn uitgevoerd, en welke panden inmiddels gesloopt waren.

Gardenierslaan 28

onderzoek gedaan door een gespecialiseerd bureau. Ook werd in de besluitvorming meegenomen of het beschermen van de panden bijdraagt aan 'Het grote verhaal van Apeldoorn'.

Het was toen aan de gemeente om alle nog niet beschermde Wegerifpanden te beoordelen. Dat deden ze via desk research en het bekijken en fotograferen van de buitenkant. De criteria daarbij waren: eventuele beeldbepalende en ensemblewaarden, herkenbaarheid als pand van Wegerif, en de mate van gaafheid. Daarna werd cultuurhistorisch onder-

zoek gedaan door een gespecialiseerd bureau. Ook werd in de besluitvorming meegenomen of het beschermen van de panden bijdraagt aan 'Het grote verhaal van Apeldoorn'. Uiteindelijk zijn drie woningen aangewezen tot gemeentelijk monument: Gardenierslaan 20, Billitonlaan 38 en Deventerstraat 389. Als beeldbepalend pand zijn aangewezen: Billitonlaan 52, Gardenierslaan 28 en Sumatralaan 5. De aanwijzingen maken de panden gelukkig minder kwetsbaar voor sloop of al te ingrijpende aanpassingen. En vooral krijgt architect Henk Wegerif hiermee de erkenning die hij verdient. Elders in dit boekje leest u de afzonderlijke procedure voor een ander Wegerifpand, aan de Van der Houven van Oordtlaan 4.

Billitonlaan 52

WEGERIFPAND: DE KORENBLOEM

Zelfs de architectuurexpert wist het niet, maar één van de aangewezen panden heet De Korenbloem. Je moet even goed kijken, maar het staat er echt, in houten letters boven de voordeur. En er zijn wel meer verborgen details te vinden in de woning uit 1911 aan de Gardenierslaan 20.

Zo ontdekten eigenaren Sharon Janssen en Gerwin Jansonijs bij het schilderen van de buitenkant dat onder de afgetimmerde dakrand nog originele klossen zaten, én dat op de vier hoeken van het dak op de onderste dakpannen een gestileerd motief van een korenbloem staat. Vanaf de straat is het lastig te zien, maar een van hun buren wees hen erop. Met dank aan de SAM, maar ook omdat zij zelf vijf jaar geleden het initiatief namen, is De Korenbloem inmiddels een monument: *“We wilden graag dat het huis ook in de toekomst onveranderd zou blijven. En dankzij de toewijzing mag er niet gesloopt of verbouwd worden zonder omgevingsvergunning. Maar wij zijn voorlopig helemaal niet van plan iets aan ons huis te veranderen! We hebben niet voor niets gezocht naar een woning met karakter.”*

Gerwin kende de buurt al goed, omdat hij opgroeide aan de Jagersweg. Sharon komt oorspronkelijk uit Oss, maar ook zij is inmiddels een Apeldoornse. Al voor de aanwijzing tot

monument hadden ze het dak vervangen, isolatie aangebracht en de buitenkant laten schilderen. En ook toen al wilden ze bij die aanpassingen zoveel mogelijk de originele materialen, zoals de dakpannen, hergebruiken. Kortom, ze voelen zich helemaal thuis in hun monument. En dat in hun slaapkamer Koningin Wilhelmina destijds nieuwe hoeden kwam passen bij haar hoedenmaakster, geeft natuurlijk nog een extra – koninklijk – tintje aan hun woonplezier.

‘De Korenbloem’ aan de Gardenierslaan 20

ONDER 'T STROODAK: EEN BIJZONDERE 'WEGERIF'

Gelukkig hebben we een goede band met de gemeente, maar op 24 december 2024 stonden we helaas tegenover elkaar bij de bezwarencommissie. De inzet daarbij was ons verzoek om het pand aan de Van der Houven van Oordtlaan nummer 4 de status van monument, dan wel beeldbepalend pand te verlenen. Inmiddels heeft het College van B&W begin 2026 het besluit van de – onafhankelijke – commissie overgenomen: het pand wordt een beeldbepalend pand, en daar zijn we blij mee.

Daar was wel het nodige aan voorafgegaan. Al in 2022 probeerde de SAM een zogenaamde 'voorbescherming' te verkrijgen, omdat er geruchten waren dat het pand in de verkoop zou komen en er vermoedens waren dat het

verbouwd zou worden. De gemeente vond dat het pand, door zijn ligging in het rijksmonumentale stadsgezicht De Parken, al voldoende beschermd was.

Waarom vonden wij dat niet voldoende en maakten we bezwaar? Die vraag wordt onder andere afdoende beantwoord in een publicatie van Wegerifkenner Dr. Ir. Hubert Thomas, die onder andere stelt: *'Onder 't Stroodak' is essentieel om het oeuvre van A.H. Wegerif te begrijpen, en het markeert een breuk in zijn ontwerppraktijk. Een breuk die samenvalt en samenhangt met de grote culturele, sociaal-maatschappelijke en economische verschuivingen die zich direct na afloop van de Eerste Wereldoorlog overal in Europa voordeden. Zo was in Nederland het bouwen tijdens die oorlog zó duur geworden dat de middenklasse zich geen nieuwe woning meer kon permitteren...Wegerifs oplossing voor dit huisvestingsvraagstuk*

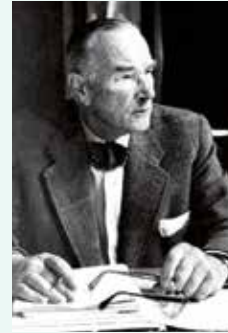

Vroege bewoners van 'onder 't Stroodak'

was het ontwerp voor de zogenaamde 'genormaliseerde middenstandswoning', die tegen een vast, gegarandeerd bedrag overal in Nederland werd aangeboden. Het initiatief kreeg in 1921 landelijke bekendheid.

Tijdens de procedure hebben we ook de vrees van de eigenaar kunnen wegnemen dat “er niets meer veranderd kan worden aan het pand”. Dat is met de aanwijzing van het pand als beeldbepalend niet aan de orde; het biedt wél bescherming tegen sloop en/of té ingrijpende veranderingen aan de buitenkant. Met deze actie hebben we een kenmerkend pand de bescherming kunnen geven die het verdient.

Henk Wegerif

Ahazuërus Hendrikus Wegerif, 1888-1963) was een prominente Nederlandse architect en artdirector die vooral bekend staat om zijn grote invloed op de architectuur in Apeldoorn. Wegerif begon zijn carrière op jonge leeftijd en ontwierp als 18-jarige zijn eerste huis. Zijn werk kenmerkt zich door een overgang van de Engelse landhuisstijl naar een eigen vorm van modernisme.

Locaties: Een groot deel van zijn oeuvre is te vinden in Apeldoorn, met name in wijken als De Parken en de Indische Buurt.

Bekende werken: Voorbeelden zijn het Huis met de Klimop (1911) aan de Sumatralaan en diverse panden rond het Oranjepark en aan de Billitonlaan en Gardenierslaan.

Visie: Hij zag architectuur als een “beschavingsideaal”, waarbij het ontwerp moest bijdragen aan het welzijn van de bewoners.

Hij kwam uit een bekende Apeldoornse familie van aannemers en kunstenaars. Zijn oom was de aannemer en kunstenaar Chris Wegerif, die getrouwd was met de bekende batik-kunstenaar Agathe Wegerif-Gravestein.

GROTE MARKTHOF

Ruim baan voor groen in de binnenstad! Dit is al jaren het streven van de gemeente. Wat de SAM betreft, gaat dit steeds gepaard aan ruim baan voor de beleving van monumenten in de binnenstad. Afgelopen jaar is daar een zichtbaar begin mee gemaakt bij de Grote Markthof, ingeklemd tussen de Hoofdstraat, het Raadhuisplein, de Marktstraat en de Beekstraat. Het pand Hoofdstraat 86 werd gesloopt om ruimte te creëren voor een groene doorgang tussen de Marktstraat en de Hoofdstraat, precies op de plek waar tot zo'n honderd jaar geleden een groene oase de winkelwand aan de Hoofdstraat onderbrak voor de loop van een beek.

Ook was er eindelijk een doorbraak bij de onteigening en herbestemming van het inmiddels fameuze Panama Pakhuis. Het is gebouwd in 1916 als opslagplaats voor meubel- en interieurbedrijf Mozes de Jong aan de Hoofdstraat 92. Toen de eindeloze, complexe procedure tot onteigening afgelopen najaar vrijwel was afgerond - de eigenaar bleef onvindbaar - kwam dit bijzondere en vervallen pakhuis plotseling via een veiling in de verkoop. Het werd gekocht door de twee eigenaars van een nabijgelegen horecazaak.

Metamorfose

Sinds jaren berichtte de SAM over de bijzondere historische waarde van dit pakhuis en volgden we de onteigningsprocedure op de voet. Het pakhuis heeft beschermde status als beeldbepalend pand en mag daarom niet gesloopt worden. De nieuwe eigenaren zijn dan ook op de hoogte gesteld van de randvoorwaarden voor de heront-

wikkeling ervan. De plannen behelzen het pand nieuw leven in te blazen als horecavoorziening met op de verdiepingen lofts voor bewoning. Wij zijn heel benieuwd hoe de plannen van de nieuwe eigenaren zullen uitpakken.

Marktstraat 12, artist impression van BiermanHenket

Marktstraat 12

Uit dezelfde periode als het Panama Pakhuis stamt ook de voormalige fietsenstalling aan de Marktstraat 12, waarover we vorig jaar uitgebreid berichtten. Wij beschreven toen, niet zonder trots, dat in opdracht van de SAM architectenbureau BiermanHenket een inspirerend ontwerp had ontwikkeld voor de voormalige fietsenstalling. Afgelopen jaar heeft dit ontwerp een grote vlucht genomen: Het College van B&W besloot om het ontwerp van BiermanHenket aan te wijzen als voorkeursvariant. De mening van de gemeenteraad werd gevraagd op de PMA (Politieke Markt Apeldoorn), waar onze voorzitter een gloedvol betoog hield voor dit “offer you can’t refuse”: een ontwerp dat luchtigheid en levendigheid zal brengen in het stadsparkje de Grote Markthof, met een “WOW-effect”, zoals wethouder Derks het noemde. Inmiddels zijn we vele maanden verder. De fietsenrekken hebben plaatsgemaakt voor een aantal winkeltjes die de vrijgekomen ruimte tijdelijk mogen gebruiken tot eind 2026. Inmiddels is ook een overleg gepland tussen het architectenbureau BiermanHenket, de gemeente en de SAM om de vervolgstappen te bespreken, die vooral zullen gaan over kosten en financiering ervan.

2026 wordt een spannend jaar voor de Grote Markthof en de herontwikkeling van het Panama Pakhuis en de voormalige fietsenstalling!

*Het Panama Pakhuis zoals het er eind 2025 uitzag
(met dank aan de Vereniging Oud Apeldoorn)*

WAT GAAT ER GEBEUREN MET VELDHUIS - TALENS - NETTENFABRIEK?

Het was een informatieve en gezellige bijeenkomst voor SAM-vrienden en bewoners van het Veldhuisgebied, afgelopen mei 2025 in het Ketelhuis. Voor een volle zaal in dit inspirerende stukje industrieel erfgoed kwamen de plannen van de gemeente aan de orde en vroeg de SAM opnieuw aandacht voor het zelf-ontwikkelde alternatieve plan Visie B. De aanwezige projectontwikkelaar van DPG nam daar met grote belangstelling kennis van en zegde toe om dit bij haar interne afweging te betrekken. We kijken terug op een vruchtbare avond waarmee we uitdrukking gaven aan onze betrokkenheid bij deze gebiedsontwikkeling.

Wat ging eraan vooraf?

Nadat de SAM in een brief (sept. 2022) aan de gemeenteraad haar zorgen had geuit over het gemeentelijke Masterplan Veldhuis, werd het programma zelfs nog verder geïntensiveerd naar 1.208 woningen door opschaling van de bouwhoogten en 27.417 m² voor andere functies, waaronder 10.000 m² voor de onderwijscampus. De SAM liet in haar zienswijze hierop in 2023 weten dat de taakstelling van >1.000 woningen plus >8.000 m² educatieve bestemming te veel is voor de beschikbare ruimte. Dit plan staat een harmonieuze ontwikkeling van de skyline van Apeldoorn in de BSK-zone (Binnenstad-Station-Kanaalzone) en de inpassing van de monumenten in de weg. In een aangepast plan van 2024 waren monumentale panden, zoals het Talens hoofdgebouw, weliswaar iets beter zichtbaar, maar de ambities met diverse woontorens tot 75 meter hoogte bleven

naar onze mening onrealistisch voor dit gebied en in strijd met de belangrijkste kernkwaliteiten van Apeldoorn: stedelijk wonen in een rustige groene omgeving.

Bron: Veldhuis gemeentepannen

Voor de SAM was het aanleiding om aan stedenbouwkundige Ed van Gent en architect Herman van Essen opdracht te geven tot ontwikkeling van een alternatief plan, Veldhuis Visie B, als constructieve bijdrage aan de discussie over de toekomst van het Veldhuisgebied. Hoewel met Visie B een sterk alternatief was gepresenteerd en inhoudelijk beide visies op basis van grondgebruik, bouwhoogten en aansluiting op de directe omgeving met elkaar zijn vergeleken, was er voor de gemeente geen aanleiding om Visie B verder bij de procedure te betrekken.

En nu?

Inmiddels heeft de gemeente het nieuwe stedenbouwkundige plan van de projectontwikkelaar BPD-DuraVermeer

tussen eind december en begin februari ter inzage gelegd. Voor wat betreft de inbedding van de monumenten toont het plan op diverse punten een verbetering ten opzichte van het Masterplan 2023.

Echter, de hoogbouw aan de Molenstraat vóór het Talenskantoor blijft een steen des aanstoots. Misschien, als die hoogbouw er op die plek dan toch moet komen, is het de minst kwade optie om de architectuur ervan te voegen naar het driehoekige gebiedje tussen de Sophialaan, Molenstraat-Centrum en Talens, als een wig-vormig gebouw. Wordt vervolgd ...

VRIENDENBIJEENKOMST IN HET KETELHUIS

Op een mooie avond in mei waren we te gast bij Pieter Peerbolte, uitbater van het Ketelhuis, een uitgelezen locatie voor liefhebbers van erfgoed. Het gebouw leverde destijds met ketels de energie voor de weefmachines voor de (vis)nettenfabriek. Peerbolte wil die energie weer terugbrengen in het Ketelhuis, maar dan via bijeenkomsten zoals deze van de SAM-vrienden.

Behalve onze Vrienden waren ook bewoners van de Veldhuisbuurt uitgenodigd. Dat had alles te maken met de presentatie van plannen en ideeën over de buurt. Yffi van den Berg van BPD – voorheen Bouwfonds - vertelde onder andere dat de Kayersbeek weer terugkomt en dat er 500 woningen bijgebouwd worden. Het plan kent een aantal uitgangsprincipes, zoals klimaatadaptief bouwen, makkelijke looproutes naar het centrum en verschillende sferen. In ieder geval blijven het Ketelhuis en het kantoor van Talens behouden.

Aansluitend presenteerde Ed van Gent, bestuurslid van de SAM en stedenbouwkundige, samen met restauratie-architect Herman van Essen een plan dat zij al eerder voor de SAM ontwikkeld hadden: 'Het kan anders'. Kern-ideeën daarvan zijn: hoogbouw alleen langs het kanaal en het spoor, de historische gebouwen moeten goed/beter zichtbaar blijven/worden, en maximaal vijfhoog bouwen is hoog genoeg. Van Gent hield een vurig pleidooi om "te blijven dromen in onze stad". Op een kritische vraag over

financiële haalbaarheid was zijn antwoord: "We hebben geen geld, wél verstand." Van Essen vertelde dat hij op persoonlijke titel had meegewerkt aan het plan, omdat hij de vijfde generatie Veldhuisbewoner is. Hij is met name bezorgd over de inpassing van ons (industriel) erfgoed in de plannen. Vooral voldoende ruimte rondom de monumenten vindt hij essentieel. Na een discussie met SAM-vrienden en bewoners werd passend afgesloten met de toepasselijke spreuk van Lucebert: 'Alles van waarde is weerloos'.

TOEKOMST VOOR EEN JONG MONUMENT: CENTRAAL BEHEER

De toekomst van het Centraal Beheergebouw van architect Herman Hertzberger staat inmiddels structureel op de agenda van de SAM. Het markante gebouw, door veel inwoners liefkozend de ‘apenrots’ genoemd, is een internationaal erkend voorbeeld van de architectuurstroming het structuralisme. Toch wordt deze bijzondere waarde nog lang niet door iedereen herkend. En zoals zo vaak geldt: onbekend maakt onbemind. Na meerdere mislukte pogingen tot herbestemming staat het pand bovendien al geruime tijd leeg en verkeert het in zorgwekkende staat.

De SAM maakt zich al jaren grote zorgen over het lot van dit jonge monument en pleit voor actieve overheids-

bemoeienis om het gebouw een toekomst te geven. Sinds 2024 is het complex in eigendom van de gemeente, die zich inmiddels buigt over een toekomstbestendige invulling. Daarbij zijn verschillende scenario's onderzocht, waarbij het College van B&W duidelijk heeft gekozen voor herbestemming.

Tijdens de politieke markt van 30 oktober 2025 heeft de voorzitter van de SAM dit voorkeurscenario toegelicht en verdedigd. De gemeenteraad onderschrijft de monumentale waarde van het pand en spreekt zich uit voor restauratie en herbestemming, al wordt daarbij kritisch gekeken naar de benodigde investering.

Het standpunt van de SAM is helder. Het iconische Centraal Beheergebouw verdient een herontwikkeling waarin de oorspronkelijke structuur, ontwerpgedachten en kernwaarden behouden blijven. Behoud en vernieuwing moeten hand in hand gaan, met bij voorkeur een betrokken rol voor de oorspronkelijke architect als supervisor. Nieuwe functies – zoals werken, horeca, cultuur en parkeren – kunnen het gebouw opnieuw verankeren in de stedelijke structuur. Een rijksmonumentenstatus is daarbij cruciaal: niet alleen voor erkenning en bescherming, maar ook om toegang te krijgen tot aanvullende financieringsmogelijkheden.

TROTSE WINDMOTOREN VAN WENUM WIESEL DRAAIEN WEER

In 2024 was 'de Piepmolen' al in volle glorie hersteld, en op 8 september 2025 was het de beurt aan 'de Griftmolen'. Dijkgraaf Marijn Ornstein en wethouder Peter Messerschmidt zetten de tweede molen in werking. Wat jaren geleden begon als een initiatief van bewoners van Wenum Wiesel werd opgepakt door de SAM, en samen met de gemeente sloegen alle partijen de handen ineen om de molens te behouden en te restaureren, mede met dank aan een aantal sponsors.

Vroeger stonden er meer windmotoren aan de Grift, een belangrijke waterloop op de Veluwe. Het zijn kleine molens die de weidegronden moesten ontwateren of juist bewateren. Jarenlang werd het waterbeheer in de vorige eeuw uitgevoerd met deze windmotoren, totdat het Waterschap die taak overnam.

De windmotor kan om zijn eigen as draaien en dus is er geen molenaar nodig om hem bij te stellen. Daardoor kan de molen 24/7 doordraaien. Een pomp in de put onder de molen pompt het water in de afwateringssloot, die uiteindelijk in de Grift terechtkomt. De windvaan zorgt ervoor dat de wieken steeds optimaal in de wind staan.

Restauratie en opbouw van de Piepmolen

MONUMENTALE KUNST IN KERSCHOTEN

In het SAM-Jaarboek 2020 maakten we al melding van het monumentale kunstwerk van Berend Hendriks in de voormalige Sondorpschool (1959-1960) aan de Nobelstraat in Kerschoten, vlak naast het winkelcentrum. Het kunstwerk is als reliëf ingebouwd in de zijmuur van twee verdiepingen hoog en vormt daarmee een onlosmakelijk geheel. Berend Hendriks (1918 – 1987) komt uit Apeldoorn en is een van de belangrijkste Nederlandse makers van monumentale kunst uit de wederopbouwperiode. Dit werk van hem is van hoge kwaliteit.

In 2020 kwamen de plannen van de grond voor de herinrichting van winkelcentrum Kerschoten en directe omgeving. Diverse gebouwen, waaronder de voormalige Sondorpschool, moesten plaatsmaken voor een parkeerterrein en sociale woningbouw. Ook 'de Berend Hendriks' dreigde daarbij onder de slopershamer te komen, zoals al met meer dan de helft van alle monumentale kunst uit de periode 1945-1980 was gebeurd. Met succes protesteerden de SAM, het Erfgoedplatform Apeldoorn en de Bond Heemschut (een landelijke organisatie tot bescherming van gebouwd erfgoed) tegen de sloop van dit kunstwerk. De gemeente belooft daarop het kunstwerk te sparen en in te passen in de geplande nieuwbouw op deze plek.

Inmiddels zijn de plannen voor het winkelcentrum en de parkeerplaats gerealiseerd. De geplande nieuwbouw laat nog op zich wachten. Maar het kunstwerk van de half-gesloopte Sondorpschool staat er nog steeds, met beschermende hekken eromheen! Het ontwerp voor de nieuwbouw met sociale

huurwoningen ligt op de tekentafel en het kunstwerk van twee verdiepingen hoog wordt daarin ingepast, zoals eerder toegezegd door de gemeente. De technische uitvoering van verplaatsen, opslag en inpassing in de nieuwbouw blijkt kwetsbaar vanwege de bakstenen structuur, maar we gaan

ervan uit dat dit met alle moderne middelen tot een goed einde gebracht zal worden. Wij zijn de gemeente en de woningbouwvereniging De Woonmensen buitengewoon erkentelijk dat zij woord hebben gehouden. Apeldoorn kan er trots op zijn dat dit kunstwerk van Berend Hendriks voor het nageslacht blijft behouden en nog beter tot zijn recht zal komen in de openbare ruimte, vrij toegankelijk voor iedereen. Er zijn gesprekken gaande met omwonenden, maar vooralsnog zijn dit de plannen voor de nieuwbouw, met het kunstwerk daarin gepast.

Speurtocht geslaagd!

Soms word je een pareltje in de schoot geworpen. Zo kregen we een mail van glazenier Rein de Groot over een prachtig glas-in-loodpaneel met daarop de Apeldoornse adelaar. De Groot had het zo'n 30 (!) jaren geleden aangeboden gekregen om te restaureren, maar niemand was het komen ophalen. Zijn mail was het startsein van een speurtocht. Binnen en buiten het stadhuis en in diverse archieven werd gevraagd en gezocht, maar uiteindelijk bracht een post op Instagram uitkomst: Het raam komt uit het kantoor van Tissot Winkelinterieurbouw aan de Spoorstraat 5-9 in Apeldoorn. Het hing op de tekenafdeling, op de eerste verdieping aan de achterzijde van het gebouw. Het pand is inmiddels gesloopt vanwege de herinrichting van het stations-gebied/ busstation, maar het prachtige paneel is gelukkig behouden en inmiddels veilig opgeslagen.

Boven: Glazenier De Groot met het paneel en onder: De inmiddels gesloopte locatie van Tissot

Orpheus

Café 'Het oude huis'

Kasteel Ter Horst Loenen

Kerk Loenen

Grote kerk Apeldoorn

Nationaal ereveld Loenen

Generaal Van Heutszlaan 84

Landgoed 'De ploeg' in Wiesel

De Wenumse molen van Vorderman

AANPOTEN TIJDENS DE OPEN MONUMENTENDAGEN

Meer dan 12.500 bezoeken aan onze Apeldoornse monumenten, een vol programma in Loenen, en lezingen van twee beroemde architecten: het was 13 en 14 september een heel succesvol weekend. Vanwege het thema 'Erfgoed en architectuur' lag het voor de hand om zowel Hans Ruijsenaars over zijn stadhuis en CODA-bibliotheek te laten vertellen, als Herman Hertzberger over het CODA-museum, Orpheus en het voormalige kantoor van Centraal Beheer, waarvan de toekomst nu meer dan ooit in de belangstelling staat. Het was een mooie staaltje timing dat het stadhuis net daarvoor de formele aanwijzing tot 'beeldbepalend pand' had gekregen. Daarmee wordt het originele uiterlijk zoveel mogelijk bewaard voor de toekomst.

Maar vooral was het genieten geblazen voor al die bezoekers, die - soms in drommen tegelijk - de kans grepen om architectonische pareltjes en bijzonderheden te ontdekken. Het ereveld in Loenen, kerken, woningen, industrieel erfgoed, culturele instellingen, een kroeg, een boerderij, windmotoren, overheidsgebouwen ... De keuze was weer groot en gelukkig de belangstelling ook.

Met heel veel plezier (en hard werk!) hebben we ook deze editie van de OMD weer tot een succes kunnen maken, samen met onze partners van Erfgoedplatform Apeldoorn en de gemeente, en vooral ook dankzij de honderden vrijwilligers die als organisator, begeleider, eigenaar, logistiek medewerker, of anderszins bij de organisatie betrokken zijn.

Cover van het Open Monumentdagen 2025 programma

GASTVRIJE MONUMENTENBEWONERS

Je moet het lef maar hebben: een heel weekend een groot deel van je woning openstellen voor publiek. Natuurlijk, als je het wilt verkopen... maar dat is niet het plan van Ben van Assema en Jannie de Bruijne. Zij deden mee met de Open Monumentendagen. Het thema 'architectuur' bracht het organiserend comité op hun pad. Hun woning aan de Kastanje-laan 8 is een – zorgvuldig gerestaureerd en verduurzaamd – rijksmonumentaal pand uit 1913. Wat betekent zo'n openstelling van je huis?

Ben en Jannie: *"We hebben de afgelopen jaren een aantal verduurzamingen doorgevoerd. Dat geeft geïnteresseerden een goede kijk op de mogelijkheden in een monumentaal pand. We hebben van de rijkssubsidie kunnen genieten om restauraties uit te laten voeren, en dat mag gezien worden. We hadden geen idee wat we konden verwachten van de open monumentendagen, dus dat was best spannend. Als we geweten hadden dat we in de twee dagen meer dan 700 bezoekers zouden krijgen... Gelukkig was alles prima geregeld, met goede afspraken en tijdige voorbereiding. Het bezoek was heel gevarieerd en geïnteresseerd op allerlei gebied: verduurzaming, inrichting, tuin, gebouw, historie, contact met oud leerlingen en leraren. Het huis is namelijk de voormalige conciërgewoning van het Gymnasium. Het weer was lekker, en daardoor was het druk en intensief, waardoor het wel meer moeite kostte dan we verwacht hadden.*

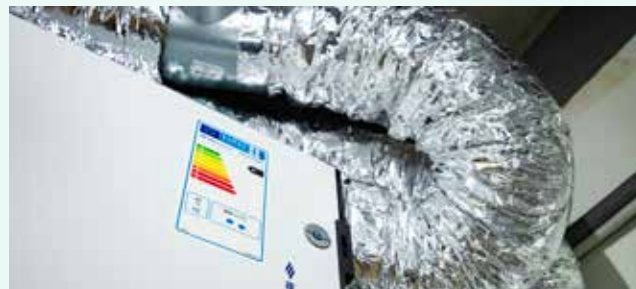
Wij vinden het een heel mooie ervaring en kijken er met plezier op terug. Ook genoten we erg van alle verhalen over de historie, en van (familie van) oud-bewoners. Als je mee wilt doen, moet je wel goed nadenken over de routing in je huis, omdat de bezoekers anders elkaar in de weg lopen. Voorlopig hebben we er wel even genoeg van, maar wie weet voor een volgende keer?"

Rijksmonument: Kastanjelaan 8, Apeldoorn
2025 programma

Verduurzaming Kastanjelaan 8, Apeldoorn

PUBLICATIES EN FINANCIËN

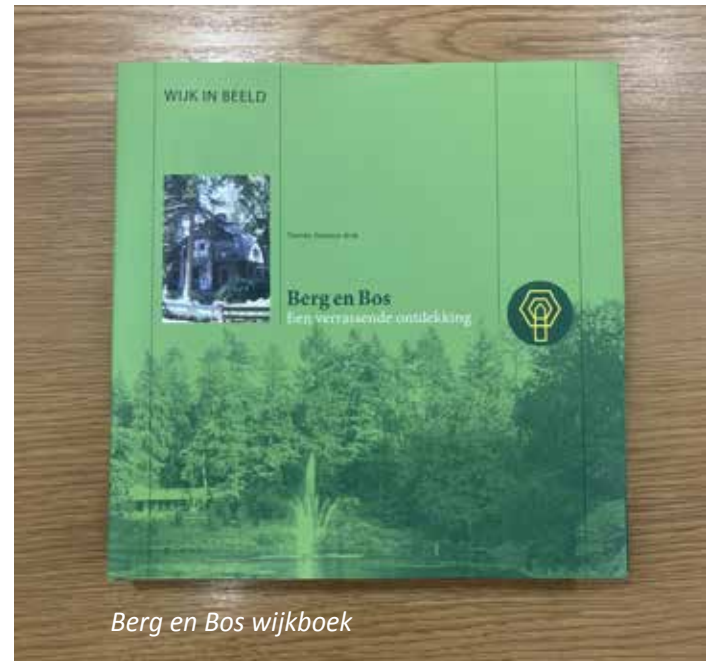
Allereerst zijn we veel dank verschuldigd aan onze Vrienden (voorheen donateurs), die de financiële basis en daarmee de ruggengraat van onze Stichting vormen. Dankzij uw structurele bijdragen en incidenteel ontvangen legaten en eenmalige donaties, kunnen wij ons blijvend inzetten om Apeldoorns cultureel erfgoed te behouden en nieuwe initiatieven te ontplooien.

In 2025, mede mogelijk gemaakt door verkregen donaties zoals in het jaarboekje 2024 benoemd, zijn twee projecten naar financiële tevredenheid afgerond, te weten het windmotorenproject in Wenum Wiesel en het bruggenproject in De Parken. Beide projecten zijn in 2025 onder grote publieke belangstelling in gebruik genomen.

Verder mochten wij, in verband met de opheffing van de Röntgenstichting, van hen in 2025 een eenmalige schenking ontvangen.

Tot slot is er een financiële samenwerking aangegaan met wijkvereniging Berg & Bos, met als doel de herdruk van het wijkboek mede mogelijk te maken.

Nogmaals onze oprechte dank aan alle Vrienden, gulle gevers en andere belanghebbenden die ons werk mogelijk maken. Uw betrokkenheid maakt het verschil!

Berg en Bos wijkboek

Uw giften en de fiscus

Een gift is een schenking, éénmalig of periodiek, door een privépersoon of rechtspersoon, zoals een bedrijf. U mag een gift - onder voorwaarden - fiscaal aftrekken als deze gedaan wordt aan een 'algemeen nut beogende instelling' (ANBI). Stichting Apeldoornse Monumenten heeft deze ANBI-status. Het fiscaal aftrekken van giften loopt via uw aangifte voor de Inkomstenbelasting. Meer informatie hierover vindt u op: www.anbi.nl/belastingvoordeel

Giften als privépersoon

Eenmalige giften: Doet u een gift als privépersoon, dan geldt een drempelbedrag. Het zogeheten drempelinkomen (dat is het inkomen van Box 1, 2 en 3 bij elkaar) mag niet worden afgetrokken. Ook geldt er een maximum van 10% van dit inkomen.

Periodieke giften: Als u maximaal wilt profiteren van het belastingvoordeel, dan kunt u een periodieke schenkingsovereenkomst aangaan. Met deze overeenkomst wordt vastgelegd dat minimaal vijf jaar een vast bedrag per jaar aan een ANBI-stichting wordt gedoneerd. Hierdoor is de bijdrage jaarlijks

geheel aftrekbaar van de inkomstenbelasting. Informatie vindt u op www.belastingdienst.nl. Zoek op: overeenkomst periodieke gift.

Zakelijke giften

Giften van een eenmanszaak/VOF zijn aftrekbaar, voor zover ze een zakelijk belang dienen. Een gift verlaagt dus de (fiscale) winst.

Giften van een rechtspersoon aan algemeen nut beogende instellingen (ANBI's) en steunstichtingen (SBBI) mag u van de winst aftrekken. Per jaar bedraagt de aftrek ten hoogste 50% van de winst, met een maximum van € 100.000. U moet de giften schriftelijk kunnen bewijzen. Contante giften zijn niet aftrekbaar.

**Stichting
Apeldoornse
Monumenten**

VRIENDEN GEZOCHT!

Als u dit leest, bent u wellicht al Vriend, wat wij zeer waarderen. Maar we moeten helaas constateren dat ons Vriendenbestand het laatste jaar niet is gegroeid. Dus we hopen voor 2026 op nieuwe aanwas. Kent u mensen in uw omgeving die Vriend willen worden van de SAM? Wijs ze dan op dit boekje of op onze website:

www.apeldoornsemonumenten.nl.

Voor (minimaal) € 25, en voor Jeugdvrienden € 10, steunt u ons werk voor het behoud van Apeldoorns erfgoed. Niets is voor niets, dus daarvoor krijgen de Vrienden minimaal eenmaal per jaar een exclusieve uitnodiging voor een informatieve bijeenkomst over een actueel erfgoedonderwerp. Verder krijgt u het programmaboekje van de Open Monumentendagen en dit jaarboekje toegestuurd, en tweemaandelijks een digitale nieuwsbrief.

Overigens heeft de SAM een ANBI-status, waardoor giften (onder voorwaarden) aftrekbaar zijn. Informatie daarover vindt u op onze website en op pagina 37 van dit jaarboekje.

JA, IK WORD DE NIEUWE VRIEND VAN SAM!

SCAN DE CODE OF GA NAAR:

WWW.APELDOORNSEMONUMENTEN.NL/WORD-VRIEND-VAN-DE-SAM/

**Stichting
Apeldoornse
Monumenten**

Roggestraat 44, 7311 CD Apeldoorn. www.apeldoornsemonumenten.nl

COLOFON

SAM-jaarboek 2026, met terugblik op 2025 is een uitgave van Stichting Apeldoornse Monumenten.

Aan deze uitgave werkten mee:

Ben van Assema
Ed van Gent
Gerwin Jansonius
Herma van Eijk (eindredactie)
Inez Overweel
Josée Hulshof
Niels de Jager
Sharon Janssen
Wilfred Mengerink

Beeldmateriaal:

André Diemers
Bart Schudel
CODA-archief
Gemeente Apeldoorn
Herma van Eijk
Inez Overweel
Josée Hulshof
Rob Voss
Ton Rothengatter

Vormgeving en drukwerk:

De Blije Fabriek
Drukwerk: Drukwerkdeal
Oplage: 500 stuks

Adressen:

Roggestraat 44, 7311 CD APELDOORN
info@apeldoornsemonumenten.nl
www.apeldoornsemonumenten.nl

Ook zijn we te vinden op Facebook en Instagram.

Bankrekening en donaties:

NL 02 RABO 0393 4367 72, t.n.v. penningmeester SAM
Minimumdonatie: € 25 per jaar;
voor jongeren onder de 25: € 10 per jaar

**Stichting
Apeldoornse
Monumenten**

**Stichting
Apeldoornse
Monumenten**

www.apeldoornsemonumenten.nl

Stichting Apeldoornse Monumenten is aangesloten bij het Erfgoedplatform Apeldoorn

Stichting Apeldoornse Monumenten is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling

